

KÂŞGARLI MAHMUD
DİL VE EDEBİYAT DERGİSİ
KÂŞGARLI MAHMUD JOURNAL OF
LANGUAGE AND LITERATURE

Cilt 1 Sayı 2 (2025)

Emel ŞAHİNGÖZ, *Kültür ve Etkileşim - Türk Dillilerin Türkiye Türkçesi*
Öğrenimi Üzerine Antropolojik Bir Çalışma, 2025

Öğr. Gör. Mustafa KILIÇ

Millî Savunma Üniversitesi, KHO Dekanlığı, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü,

E-posta: mustafa.kilic2@msu.edu.tr ORCID: 0000-0001-5123-733X

Makale Hakkında

Geliş Tarihi: 20.11.2025

Kabul Tarihi: 23.11.2025

Yayın Tarihi: 31.12.2025

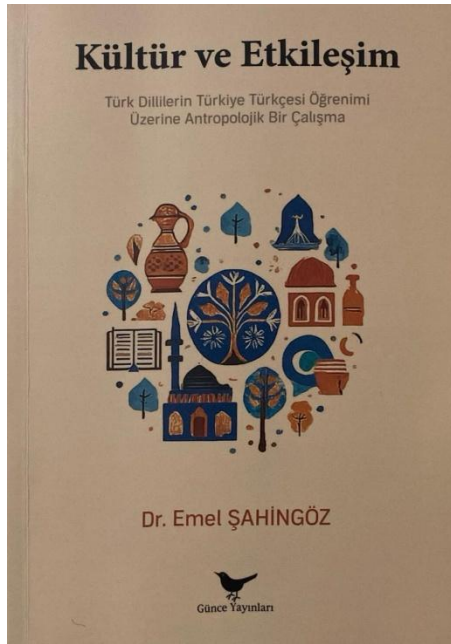
Atıf

Kılıç, M. (2025). Emel ŞAHİNGÖZ, *Kültür ve Etkileşim - Türk Dillilerin Türkiye Türkçesi Öğrenimi Üzerine Antropolojik Bir Çalışma, 2025. Kâşgarlı Mahmud Dil ve Edebiyat Dergisi. 1(2), 63-67.*

Türkçenin yabancılara ve Türk dilli bireylere öğretilmesi, dilin uluslararası görünürlüğünün artırılması, kültürel aktarımın sağlanması ve dilsel sürekliliğin korunması açısından önemli bir alandır. Yabancılara Türkçe öğretimi, Türkiye'nin kültürel diplomasisine ve akademik etkileşimine katkı sunarken Türk dillilere Türkçe öğretimi, ortak dilsel mirasın güçlendirilmesi, karşılıklı anlaşılabilirliğin artırılması ve Türk dünyasında iletişim ağlarının geliştirilmesi bakımından stratejik bir işlev üstlenmektedir. Bu iki öğretim alanı, dil öğretim yöntemlerinin çeşitlenmesini ve Türkçenin küresel ölçekte işlevsel bir iletişim dili olarak konumlanmasını desteklemektedir. Bu bağlamda Dr. Emel Şahingöz tarafından "Kültür ve Etkileşim - Türk Dillilerin Türkiye Türkçesi Öğrenimi Üzerine Antropolojik Bir Çalışma" adlı eser kaleme alınmıştır.

Eser; Türkiye'ye öğrenim amacıyla gelen Türk dilli öğrencilerin Türkiye, Türk dili ve Türk kültürüne yönelik algılarını antropolojik bir yaklaşımla incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada Sıralı Açıklayıcı Karma Yöntem kullanılmış; nicel veriler anket ve Kelime İlişkilendirme Testi, nitel veriler ise derinlemesine görüşmeler yoluyla elde edilmiştir. Bulgular, öğrencilerin Türkiye'ye ilişkin

algılarının genel olarak olumlu olduğunu, ortak kültürel bağların Türkçe öğrenimini kolaylaştırdığını ve kültürel unsurların günlük yaşam ile dil öğrenme sürecinde belirleyici rol oynadığını göstermektedir. Çalışma, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültürel etkileşimi merkeze alan yaklaşımların ve akademik dil becerilerini destekleyen uygulamaların geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Çalışma, dilin insanlık tarihi boyunca iletişim, kültürel aktarım ve toplumsal birlik açısından taşıdığı temel role vurgu yaparak başlamaktadır. Türk dilinin geniş bir coğrafyada, farklı kültürlerle etkileşim içinde geliştiği; bu etkileşime rağmen öz yapısını koruduğu ifade edilmektedir. Türkiye Türkçesi ile kendi lehçeleri arasında kültürel ve dilsel bağları fark eden Türk dilli öğrenciler için Türkiye Türkçesi öğrenme sürecinin daha hızlı ve kolay ilerlediği, bu durumun dil öğrenimine kültürel bir boyut kazandırdığı belirtilmektedir.

Çalışmayı önemli kılan, Türkiye Türkçesinin öğretiminde yalnızca dilsel becerilere değil, kültürel aktarım ve antropolojik bakış açısına da odaklanılması gerektiğini ortaya koymasıdır. Kültürel bağların farkındalık oluşturduğu ve bu farkındalığın dil öğrenimini olumlu yönde etkilediği varsayılmaktadır. Bu bağlamda antropolojik değerlendirmelerin, dil öğretiminin daha etkili ve kalıcı hâle gelmesine katkı sağladığı vurgulanmaktadır.

Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde kavramsal çerçeve ve ilgili literatür incelenmiş; ikinci bölümde araştırmanın yöntemi açıklanmıştır. Üçüncü bölümde sıralı açımlayıcı karma yöntem doğrultusunda nicel ve nitel bulgular analiz edilmiştir. Son bölümde ise elde edilen bulgular doğrultusunda sonuçlar, tartışmalar ve önerilere yer verilmiştir.

Çalışmanın amacı, Türkiye’de TÖMER’lerde Türkçe öğrenen Türk dilli öğrencilerin Türk dili, Türkiye ve Türk kültürüne yönelik algı ve görüşlerini belirlemek ve dil öğrenme sürecinde yaşanan kültürel etkileşim ve değişimleri ortaya koymaktır. Çalışma, dil öğreniminin kültürel uyum ve kimlik üzerindeki etkilerini göstermesi ve Türkçenin öğretimine yönelik uygulamalara ışık tutması açısından önem taşımaktadır. Amaç ve önem belirlendikten sonra

yazar bunun daha iyi anlaşılabilmesi için tanımlar başlığı altında “*dil, kültür, kültürlerarası iletişim, kültürlerarası etkileşim, antropoloji, etnografi, yabancı dil, diller için Avrupa ortak başvuru metni, Türk dünyası ve Türk dilliler*” kavramlarını açıklamıştır. Bu bölümlerin ardından bu konuyla ilgili daha önce yapılmış araştırmalar hakkında bilgiler verilmiştir.

Eserin birinci bölümünde dil, kültür, dil-kültür ilişkisi ve antropoloji (*dilsel antropoloji, kültürel antropoloji, antropolojik bir bakışla dil-kültür ilişkisi, dil öğrenme-öğretme sürecinde antropolojik bakış ve anlamlandırmanın önemi*) başlıkları altında genişçe tanımlamalara yer verilmiş ve birçok eserden örnekler kullanılmıştır. Dr. Emel Şahingöz, kültür için; “Kültür kavramının dikkatleri üzerine çekmeye başlamasında, çok kültürlülük ve kültürlerarası kavramlarının dil öğretim süreçlerinde ve programlarında yerini alması etkili olmuştur.” demektedir (2025: 26-27). Dil-Kültür ilişkisini ise şu şekilde açıklamaktadır:

“Yaşayan bir varlık olan dil; doğar, gelişir, kimi zaman etkilenir ve değişir kimi zaman etkiler ve değiştirir. Kültürel yapısı güçlü toplumların dilleri üzerinde taşıdığı kültürel unsurların da etkisiyle daha baskın bir karaktere bürünerek temasta bulunduğu başka bir dil ve o dilin taşıdığı kültür üzerine daha etkilidir. Dil ve kültür birbirini tamamlayıcı ve birbirinden ayrılmaz bir bütündür. Dil üzerinde kültürel kodlara dair belirgin izler görmek bu bütünlüğün en önemli delilidir. Kısacası dil ile kültür arasında belirgin bir münasebet söz konusudur.” (Şahingöz ve Yücel Çetin, 2024).

Eserde, antropolojiyi insanı merkeze alan bütüncül bir bilim dalı olarak ele alarak, insanın biyolojik evriminden kültürel ve toplumsal çeşitliliğine kadar uzanan geniş bir çerçeveye sunmaktadır. Antropolojinin temel kavramları ve alt dalları (*biyolojik antropoloji, arkeoloji, kültürel antropoloji, dilsel antropoloji*) sade ve anlaşılır bir dille açıklanırken geçmiş ve günümüz toplumlarına ilişkin karşılaştırmalı örneklerle alanın kapsamı ortaya konulmaktadır. Alanla yeni tanışan okurlar için temel bir başvuru kaynağı niteliği taşıyan eser, insanı ve kültürü anlamaya yönelik güçlü bir bakış açısı kazandırmayı amaçlamaktadır. Antropolojik bir bakışla dil-kültür ilişkisine değinip dil öğrenme-öğretme sürecinde antropolojik bakış ve anlamlandırmanın önemi ele alınmıştır.

Türk dünyasından öğrencilere Türkiye Türkçesi öğretiminin tarih içindeki seyri hakkında bilgi verip Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin günümüzde özellikle Türk dünyasından gelen öğrenciler için kültürel ve dilsel farklılıkları gözeten özel öğretim programlarının gerekliliğini vurgulamaktadır.

Araştırmada nicel ve nitel yaklaşımların birlikte kullanıldığı sıralı açımlayıcı karma yöntem benimsenmiştir. Araştırmanın modeli, önce nicel verilerin toplanıp analiz edildiği, ardından elde edilen bulguların nitel verilerle derinlemesine açıklandığı bir yapıda kurgulanmıştır. Çalışma grubunu nicel aşamada Türkiye'deki 22 TÖMER'de öğrenim gören 161 Türk dünyası öğrencisi, nitel aşamada ise farklı uyruklardan seçilen 11 öğrenci oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında nicel veri toplama aracı olarak anket formu ve Kelime İlişkilendirme Testi, nitel veri toplama aracı olarak ise yarı yapılandırılmış görüşmeler kullanılmıştır. Elde edilen nicel veriler betimsel istatistikler ve frekans analizleriyle, nitel veriler ise içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla veri toplama araçları uzman görüşleri doğrultusunda geliştirilmiş, kodlayıcılar arası uyum %85 olarak hesaplanmış ve çalışma etik ilkeler çerçevesinde yürütülmüştür.

Bulgular ve yorum bölümünde araştırmanın bulguları, Sıralı Açımlayıcı Karma Yöntem doğrultusunda nicel ve nitel olmak üzere iki aşamada ele alınmıştır. Anket ve Kelime İlişkilendirme Testi ile elde edilen nicel bulgular, Türk dünyası öğrencilerinin Türkçe öğrenme sürecine ve Türkiye ile Türk kültürüne yönelik algılarının genel olarak olumlu olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin özellikle dinleme ve konuşma becerilerinde daha başarılı oldukları, yazma becerisinde ise daha fazla zorlandıkları görülmüştür. Görsel ve yazılı materyallerin dil öğrenimini desteklediği, edebî eserlerin ve sosyal etkinliklerin kültürel farkındalığı artırdığı belirlenmiştir. KİT sonuçlarına göre öğrenciler Türkiye'yi tarihî ve kültürel açıdan zengin bir ülke, Türkçeyi ise kendi lehçeleriyle ilişkili, öğrenilmesi görece kolay ve güzel bir dil olarak algılamaktadır. Genel olarak bulgular, Türkçe öğrenme sürecinin yalnızca dil öğrenimiyle sınırlı kalmadığını, aynı zamanda kültürel uyum sürecini de kapsadığını göstermektedir.

Çalışmanın son bölümünde Türk dünyasından gelen öğrencilerin Türkiye, Türk dili ve Türk kültürüne yönelik görüşleri ele alınmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğrenciler Türkiye'yi genel olarak olumlu algılamakta; misafirperverlik, kültürel yakınlık ve eğitim imkânlarını önemli bulmaktadır. Türkçe öğrenirken özellikle dinleme ve konuşma becerilerinde daha başarılı oldukları, yazma ve akademik dilde ise zorlandıkları görülmüştür. Türk kültürüne yönelik olarak yemekler, bayramlar, gelenekler ve sosyal ilişkiler öğrenciler üzerinde güçlü bir etki bırakmıştır. Öğrencilerin Türkiye'de yaşadıkları deneyimlerin dil öğrenme sürecini

desteklediği ancak daha fazla pratik, kültürel etkinlik ve akademik Türkçe desteğine ihtiyaç duyulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda, Türkçe öğretiminin kültürle iç içe, uygulamaya dayalı ve öğrenci ihtiyaçlarını gözeten bir şekilde yürütülmesi önerilmektedir.

Eserde yapısal açıdan bazı küçük tutarsızlıklar dikkat çekmektedir. Giriş bölümünde kitabın beş bölümden oluştuğu ifade edilmesine rağmen içerikte dört ana bölüm yer almaktadır. Ayrıca başlıklandırma sisteminde de numaralandırmaya ilişkin bazı uyumsuzluklar görülmektedir. Örneğin, 2.1. numaralı başlığın alt başlıklarının 2.1.1. biçiminde devam etmesi beklenirken 2.2.1. ve 2.2.2. şeklinde düzenlendiği görülmektedir. Bunun yanı sıra, doktora tezinden uyarlanan çalışmanın akademik derinliği korunmuş olmakla birlikte, metnin kitap formatına özgü sadeleştirme ve yeniden kurgulama açısından sınırlı ölçüde dönüştürüldüğü görülmektedir. Bu durum, eserin akademik niteliğini güçlendirirken daha geniş bir okur kitlesine ulaşma potansiyelini kısmen sınırlandırmaktadır.

Bu değerli çalışmayı bilim dünyasına kazandıran Dr. Emel Şahingöz'e, Türk dillilerin Türkiye Türkçesi öğrenme süreçlerini kültür ve etkileşim ekseninde ele alan bu kapsamlı eseri için teşekkür etmek gerekir. Antropolojik bakış açısını dil öğretimi alanıyla buluşturan çalışma, yalnızca akademik literatüre değil, aynı zamanda uygulayıcılara da önemli bir bakış açısı sunmaktadır. Yazarın titiz araştırma süreci, disiplinler arası yaklaşımı ve alana duyduğu hassasiyet, eserin bilimsel değerini artırmakta; Türkçe öğretimi alanında yapılacak yeni çalışmalara ilham vermektedir.

Kaynaklar

Şahingöz, E. (2025). *Kültür ve Etkileşim – Türk Dillilerin Türkiye Türkçesi Öğrenimi Üzerine Antropolojik Bir Çalışma*. Ankara: Günce Yayınları.

Şahingöz, E., ve Yücel Çetin, A. (2024). Yabancılara Türkçe öğretiminde kültürel etkileşimin rolü üzerine bir değerlendirme. *Bezgek Yabancılara Türkçe Öğretimi Dergisi*, 3(3), 198-210.

